

Jari Myllykoski vas ym.

Lakialoite laiksi ulosottokaaren väliaikaisesta muuttamisesta

Eduskunnalle

ALOITTEEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Lakialoitteessa ehdotetaan säädettäväksi laki ulosottokaaren väliaikaisesta muuttamisesta. Laki vastaisi sisällöltään covid-19-epidemian aikana ulosottokaaren väliaikaisesta muuttamisesta annettua lakia.

Lakialoitteessa ehdotetaan muutettavaksi ulosottokaarta väliaikaisesti Euroopan laajuisesta energiakriisistä johtuen. Ulosottokaarta ehdotetaan muutettavaksi siten, että säädetään ulosottomenettelyn keventämisestä, rajoittamisesta ja täytäntöönpanon lykkäämisestä. Ulosottokaarta muutettiin väliaikaisesti vastaavalla tavalla covid-19-epidemian aiheuttamien taloudellisten vaikeuksien helpottamiseksi ja niiden kohtuuttomien seurausten estämiseksi.

Ulosottokaaren väliaikaiset säännökset energiakriisin vuoksi olisivat voimassa 31.12.2023 saakka. Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan mahdollisimman pian.

PERUSTELUT

Energian hinnat ovat nousseet tuntuvasti viimeisen vuoden aikana Suomessa ja muualla Euroopassa johtuen keskeisesti Ukrainan sodan vaikutuksista energiamarkkinoihin. Monet Euroopan maat ovat riippuvaisia venäläisestä fossiilienergiasta, erityisesti maakaasusta. Venäläisen maakaasun saatavuuden heikentyminen ja valtioiden aktiivinen irtaantuminen sen käytöstä ovat luoneet niukkuutta energiamarkkinoille, mikä on nostanut sähkön hintaa voimakkaasti. Voidaan puhua jo energiakriisistä.

Suomessa energiahinnat ovat nousseet vähemmän kuin euroalueella keskimäärin, mutta silti merkittävästi. Sähkön pörssihinta on ollut historiallisesti tarkasteltuna tavalliseen tasoon nähden moninkertainen, mikä on kasvattanut tuntuvasti monien kuluttajien sähkölaskua. Vastaavasti monet kuluttajat ovat sitoutuneet määräaikaisiin kiinteähintaisiin sähkösopimuksiin, joiden sopimuskaudet ovat päättymässä. Uusia määräaikaisia sähkösopimuksia ei joko tehdä lainkaan tai tällä hetkellä tehtävissä sopimuksissa kuluttajat sitoutuvat merkittävästi totuttua korkeampaan hintatasoon, jolla on vaikutuksia kotitalouksien taloudelliseen asemaan.

Energiakriisin aiheuttaman taloudellisen ahdingon ennakoidaan pahenevan tulevana talvena. Esi-merkiksi asuintalojen lämmitykseen käytetään Suomessa yleisimmin sähkölämmitystä, ja nyt nä-

Lakialoite LA 64/2022 vp

köpiirissä on jopa nelinumeroisia kuukausittaisia sähkölaskuja. Osa kotitalouksista kohtaa merkittäviä maksuvaikeuksia tilanteessa. Asiakastieto Oy:n mukaan maksamattomista sähkölaskuista aiheutuneiden maksuhäiriömerkintöjen määrä on kasvanut 18 prosenttia vuonna 2022, vaikka hintapiikin odotetaan olevan vasta edessä talvella 2023.

Kotitalouksien tilanteen helpottamiseksi hallitus on tehnyt päätöksiä täsmätoimista, joilla vastataan energian hintojen nousuun. Keskeisiä toimia ovat esimerkiksi kotitalousvähennyksen kautta tehtävä tuloverotuksen sähkövähennys sekä Kelan myöntämä sähkötuki. Laajempaan inflaatiokehitykseen kytkeytyen myös ulosottoon on tulossa määräaikaista muutoksia suojaosan tason ja vapaakuukausien määrän suhteen vuodelle 2023.

Tässä lakialoitteessa esitetään edelleen toimenpiteitä, joilla voidaan tukea erityisesti ulosoton vuoksi haavoittuvaisessa taloudellisessa asemassa olevia kotitalouksia. Vuonna 2020 covid-19-epidemiasta johtuen ulosottokaareen tehtiin väliaikaisia muutoksia, jotka olisi syytä ottaa jälleen määräaikaistena käyttöön energiakriisin vaikutusten lievittämiseksi.

Ulosottokaari mahdollistaa normaalioloissa lainkäyttäjälle hyvät mahdollisuudet huomioida erilaiset poikkeukselliset olosuhteet, joiden vuoksi normaalia ulosottomenettelyä voidaan joko lykätä tai rajoittaa. Väliaikaisen lain tavoitteena on, että energiakriisistä aiheutuvat taloudelliset vaikeudet voidaan ottaa vielä voimassa olevaa säännöstöä paremmin huomioon ulosottomenettelyssä oikeudenmukaiseksi koettavan ulosottomenettelyn muodostamiseksi.

Ulosottokaaren väliaikaisten covid-19-epidemian aikana säädettyjen säännösten avulla haluttiin varmistaa, että ulosotolla on lainsäädäntöön perustuva mahdollisuus myöntää ulosottomenettelyssä poikkeuksellisen taloustilanteen huomioivia joustoja. Joustojen tarkoituksena oli turvata kansalaisten ja yritysten taloudellista selviytymistä epidemian aiheuttamista vaikeuksista. Ulosottomenettelyä koskevilla väliaikaisilla joustoilla pystyttiin paremmin turvaamaan molempien osapuolten oikeuksia poikkeusoloissa.

Nyt energiakriisi vaatii vastaavia joustoja ulosottomenettelyyn. Energiakriisin ajaksi säädettyväällä väliaikaisella lailla on tarkoitus helpottaa velallisten mahdollisuutta saada covid-19-epidemian aikaisen sääntelyn tavoin rajoitettu tai kevennetty ulosottomenettely. Helpotukset on tarkoitettu niille, joiden taloudellista tilannetta energiakriisi ja siitä johtuva energian hintojen nousu ovat vaikeuttaneet.

Väliaikaisella lailla velallisella olisi mahdollisuus hakea vapaakuukautta, vaikka ulosmittaus ei olisi kestänyt yhtäjaksoisesti vielä vuotta tai lähes vuotta. Velalliselle voitaisiin myöntää lisää maksuaikaa ja säädettäisiin ulosmittauksen määrän rajoittamisesta, mikäli henkilön maksukyky on olennaisesti heikentynyt. Myös häätöjen täytäntöönpanoa tai muuttopäivää voidaan lykätä, ja ulosoton joutisuusvaatimukseen covid-19-epidemian aikana tehty muutos on tarkoitus ottaa tässä tilanteessa käyttöön.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että eduskunta hyväksyy seuraavan lakiehdotuksen:

Laki

ulosottokaaren väliaikaisesta muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan väliaikaisesti ulosottokaaren (705/2007) 1 luvun 20 §, 3 luvun 21 §, 4 luvun 6, 51, 52 ja 64 § sekä 7 luvun 4 §, sellaisina kuin niistä ovat 4 luvun 51 ja 64 § osaksi laissa 60/2018, seuraavasti:

1 luku

Yleiset säännökset

20 §

Avoimuuden vaatimus

Ulosottomiehen tulee tiedustelun johdosta ja havaitessaan tilanteen niin vaativan omatoimisesti ilmoittaa velalliselle tämän oikeudesta pyytää ulosoton määrän rajoittamista sekä antaa asianosaisille tarvittaessa muuta ohjausta ulosottoasiassa ja tietoja täytäntöönpanon vaiheesta sekä muista heille merkityksellisistä seikoista. Ulosottomiehen tulee antaa asianosaisille tietoa Venäjän käymän hyökkäyssodan aiheuttamien energian tarjontahäiriöiden ja niiden takia jyrkästi kohonneiden hintojen (*energiakriisin*) perusteella annettavista täytäntöönpanoa rajoittavista säännöksistä.

3 luku

Yleiset menettelysäännökset

21 §

Joutuisuusvaatimus

Täytäntöönpanotoimitus on pidettävä ja muut täytäntöönpanotoimet suoritettava ilman aiheutonta viivytystä. Täytäntöönpanotoimia saadaan kuitenkin lykätä, jos sitä voidaan pitää vastaajan edun mukaisena eikä lykkääminen aiheuta hakijalle erityistä haittaa. Energiakriisin aiheuttaman lisääjän tarve on huomioitava tehtäessä täytäntöönpanotoimia tai asetettaessa määräaikoja ulosoton hakijoille tai vastaajille. Jos toimitukselle on säädetty määräaika, sitä on noudatettava.

Lakialoite LA 64/2022 vp

4 luku

Ulosmittaus

6 §

Maksuaika

Jollei velallinen maksa hakijan saatavaa viimeistään maksukehotuksessa asetettuna määräpäivänä, toimitetaan ulosmittaus. Ulosottomies saa kuitenkin antaa velalliselle pyynnöstä maksuaikaa, jos velallinen todennäköisesti maksaa saatavan maksuaikaa saatuaan. Maksuaikaa voidaan antaa enintään kuusi kuukautta maksukehotuksen määräpäivästä laskettuna. Jos velallinen osoittaa hakijan siihen suostuneen, maksuaikaa voidaan antaa tätä pitempi aika hakemuksen raukeamatta, ei kuitenkaan yli kahtatoista kuukautta. Tarvittaessa ulosottomies saa toimittaa maksuaikana turvaavan ulosmittauksen.

Ilman hakijan suostumusta ulosottomies ei saa antaa maksuaikaa, jos perittävänä on lapsen elatusapu.

Maksuaikaa koskevaan päätökseen ei saa hakea muutosta.

51 §

Olennaisesti heikentynyt maksukyky

Jos velallisen maksukyky on sairauden, työttömyyden, velallisen maksaman elatusavun, energiakriisistä johtuvan väliaikaisen maksuvaikeuden taikka muun erityisen syyn vuoksi olennaisesti heikentynyt, palkasta ulosmitataan toistaiseksi tai määrättynä aikana säännönmukaista pienempi määrä.

52 §

Vapaakuukausien perusteet

Sen jälkeen, kun palkan ulosmittaus on jatkunut yhtäjaksoisesti tai lähes yhtäjaksoisesti vuoden, ulosmittaus on keskeytettävä määräajaksi (*vapaakuukaudet*), jos:

1) ulosmittaus on toimitettu tämän luvun 49 §:n 1 momentin 1 kohdassa tarkoitettuna tulorajaulosmittauksena;

2) velallisen välttämättömät asumiskustannukset tai muut elinkustannukset ovat hänelle ulosmittauksen jälkeen jäävään määrään nähden korkeat;

3) velalliselle on aiheutunut energiakriisistä johtuva väliaikainen maksuvaikeus; tai

4) keskeyttämiseen on muu erityinen syy.

Velalliselle voidaan antaa vapaakuukausia myös, jos hänelle on aiheutunut energiakriisistä väliaikainen maksuvaikeus, vaikka ulosmittaus ei ole jatkunut yhtäjaksoisesti tai lähes yhtäjaksoisesti yhtä vuotta.

Lakialoite LA 64/2022 vp

64 §

Luonnollisen henkilön toistuva elinkeinotulo

Jos velallinen on elinkeinoa harjoittava luonnollinen henkilö, hänen saamastaan toistuvasta elinkeinotulosta jätetään ulosmittaamatta viisi kuudesosaa. Velalliselle voidaan jättää:

1) tätä enemmän, jos velallinen voi siten jatkaa elinkeinotoimintaa, on ryhtynyt elinkeinonharjoittajaksi pitkän työttömyyden jälkeen tai jos velallisen maksukyky on energiakriisistä johtuvan väliaikaisen syyn tai muun erityisen syyn vuoksi olennaisesti heikentynyt; tai

2) tätä vähemmän, jos sitä voidaan pitää velallisen varallisuusasemaan nähden kohtuullisena tai jos velallinen on olennaisesti laiminlyönyt elinkeinoonsa liittyviä maksuvelvoitteita.

Lisäksi noudatetaan soveltuvien osin, mitä suojaosuudesta, menettelystä sekä maksusuunnitelmasta ja maksusopimuksesta palkan ulosmittauksessa säädetään.

Tuki, jonka luonnollinen henkilö saa julkisyhteisöltä elinkeinoonsa varten, ulosmitataan 1 momentin mukaisesti. Eräiden määrätarkoitukseen myönnettyjen varojen ulosmittauskiellosta säädetään 19 §:n 1 momentin 6 kohdassa.

7 luku

Muun kuin maksuvelvoitteen täytäntöönpano

4 §

Muuttopäivä

Ulosottomies ei saa ilman painavaa syytä määrätä muuttopäivää aikaisemmaksi kuin viikko eikä myöhemmäksi kuin kaksi viikkoa muuttokehotuksen tiedoksisaantipäivästä. Määrättyä muuttopäivää voidaan lykätä, jollei siitä aiheudu hakijalle tuntuvaa haittaa. Häätö on kuitenkin toimitettava neljän kuukauden kuluessa asian vireilletulosta, jollei energiakriisistä taikka muusta erityisen painavasta seikasta pitempään lykkäämiseen ole perusteltua syytä. Hakijan suostumuksella häätöä voidaan lykätä hakemuksen peruuntumatta enintään kaksitoista kuukautta asian vireilletulosta. Lykkäystä koskevaan ulosottomiehen päätökseen ei saa hakea muutosta.

Hakijan vaatimuksesta häädettävän on maksettava hakijalle vuokra lykkäyksen ajalta muuttopäivästä lukien entisten ehtojen mukaisesti. Lykkäyksen ehdoksi voidaan asettaa lykkäysajan vuokran maksaminen etukäteen, jos sitä voidaan pitää häädettävän kannalta kohtuullisena.

Jos kysymyksessä on avioliittolain (234/1929) mukainen yhteiselämän lopettaminen tai muu siihen rinnastettava häätö, häätö on toimeenpantava muuttopäivää määräämättä niin pian kuin se kohtuudella käy päinsä.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä _____ kuuta 20____.

Lakialoite LA 64/2022 vp

Helsingissä 17.11.2022

Jari Myllykoski vas ym.
Jussi Saramo vas
Johannes Yrttiaho vas
Katja Hänninen vas
Veronika Honkasalo vas
Juho Kautto vas
Mai Kivelä vas
Aino-Kaisa Pekonen vas
Matti Semi vas
Anna Kontula vas
Kim Berg sd
Seppo Eskelinen sd
Eveliina Heinäluoma sd
Johannes Koskinen sd
Ilmari Nurminen sd
Niina Malm sd
Aki Lindén sd
Anneli Kiljunen sd
Raimo Piirainen sd
Johanna Ojala-Niemelä sd
Hussein al-Tae sd
Heidi Viljanen sd
Katja Taimela sd
Rami Lehto ps
Minna Reijonen ps
Veijo Niemi ps
Jouni Kotiaho ps
Ari Koponen ps
Jenna Simula ps
Jani Mäkelä ps
Toimi Kankaanniemi ps
Ritva Elomaa ps
Olli Immonen ps
Jukka Mäkynen ps
Mikko Lundén ps
Veikko Vallin ps
Petri Huru ps
Vilhelm Junnila ps
Arto Satonen kok
Outi Alanko-Kahiluoto vihr
Matti Semi vas
Merja Kyllönen vas
Ano Turtiainen vkk
Sheikki Laakso ps

Lakialoite LA 64/2022 vp

Mikko Kärnä kesk
Joakim Strand r
Anders Norrback r
Mats Löfström r
Mikko Ollikainen r
Sandra Bergqvist r
Anders Adlercreutz r